

เหตุใด หลวงประดิษฐมนูธรรม ไม่ได้เป็น ประธานสภาผู้แทนราษฎร

โดย อุดม เจริญรัตน์

พฤษภาคม ๒๕๖๕

ในทางการเมือง ตำแหน่งสูงสุดที่กุมอำนาจบริหารราชการแผ่นดิน คือ นายกรัฐมนตรี และ
ด้านนิติบัญญัติ คือ ตำแหน่งประธานรัฐสภา

สำหรับ อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ในทางการเมือง
เมืองได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้ที่มีคุณูปการ
อันยิ่งใหญ่ต่อแผ่นดินไทย เคยดำรงตำแหน่ง
สำคัญของประเทศ เป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร (โดยไม่มีผู้ลงสมัครเข้าแข่งขัน) เป็น
รัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์และรัฐบุรุษอาวุโส

แต่เหตุใดอาจารย์ปรีดีจึงไม่ได้เป็นประธาน
รัฐสภาทั้งๆที่ท่านเป็นเลขาธิการสภาคนแรก และ
เป็นผู้วางรากฐานงานบริหารให้แก่รัฐสภา

ก่อนอื่นต้องย้อนรอยประวัติศาสตร์ไปดู
บทบาทชีวิตต่อสู้ในทางการเมืองของท่านใน
อดีต

มันสมองของคณะราษฎร

ความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงการ

ปกครองวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ หรือ
ที่ อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เรียกว่า ‘อภิวัฒน์’
โดยคณะราษฎรนั้น แยกไม่ออกจากผู้ที่เป็น
มันสมองของคณะราษฎร คือ หลวงประดิษฐ
มนูธรรม (ดร.ปรีดี พนมยงค์)

ในสายตาของคนทั่วไปเห็นว่า การยึด
อำนาจครั้งนี้สำเร็จลงอย่างง่ายดาย โดยไม่เสีย
เลือดเนื้อแต่อย่างใด ยึดอำนาจเข้าวันที่ ๒๔
มิถุนายน พอวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕
ชั่วเพียง ๓ วัน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้า
อยู่หัวก็ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติ
รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว
ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญการปกครองประเทศ
ฉบับแรกตั้งแต่นั้นมา

แต่ในสายตาของฝ่ายสูญเสียอำนาจและ
พวกอนุรักษนิยมเห็นว่า หัวหน้าคณะราษฎร

ผู้เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา ใช้คำสั่งกรมยุทธศึกษาทหารบก หลอกให้พวกทหารทุกหน่วยไปพร้อมกันที่ลานพระบรมรูปทรงม้า ก่อนเวลา ๖ นาฬิกา เพื่อรับการฝึกยุทธวิธีแผนใหม่ แล้วฉวยโอกาสนั้นอ่านประกาศคำแถลงการณ์ยึดอำนาจของคณะราษฎร ไม่ใช่พวกทหารเต็มใจจะยึดอำนาจ

การยึดอำนาจของคณะราษฎร วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ สำเร็จเรียบร้อย โดยไม่มีการหลั่งเลือดเลยหรือ?

นักปฏิวัติผู้ยิ่งใหญ่กล่าวว่า “การยึดอำนาจนั้นง่าย แต่การรักษาอำนาจนั้นยาก” ทั้งนี้เนื่องจากพวกต่อต้านการปฏิวัติ (COUNTER REVOLUTION) จะไม่ยอมแพ้ง่ายๆ ดังนั้นการยึดอำนาจเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ก็ไม่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ของปรัชญาแห่งการปฏิวัตินี้ดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือการปฏิวัติ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างบังเอิญโดยไร้ต้นสายปลายเหตุ トラบไตที่สถานการณ์ปฏิวัติยังมาไม่ถึง หากขึ้นกระทาลงไป เท่ากับยื่นคอไปรับคมดาบ

หัวหน้าและมันสมองคณะราษฎรได้ตระหนักในข้อนี้เป็นอย่างดี และได้เก็บรับเอาบทเรียนอันล้ำค่าจากความพ่ายแพ้ก่อนหน้านี้ ๒๐ ปี ของคณะปฏิวัติรุ่นพี่ รศ. ๑๓๐ (พ.ศ. ๒๔๕๔) ที่นำโดย ร.อ.ขุนทวยหาญพิทักษ์ (หมอลือถึง ศรีจันทร์) นายแพทย์ประจำโรงเรียนนายร้อยทหารบก ซึ่งวางแผนจะลงมือยึดอำนาจ ล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ (ร.๖) ในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๕

แต่ความลับแตก แผนพังพินาศ เพราะมีผู้ทรยศหักหลัง คณะปฏิวัติ ๙๑ คน ถูกจับกุม

ทั้งหมดหัวหน้าและระดับรอง ๒ คน ถูกลงโทษ ประหารชีวิต ลดโทษเหลือจำคุกตลอดชีวิต นอกนั้นลดหลั่นกันลงมา

เมื่อคณะราษฎรยึดอำนาจได้ จึงได้ออกพระราชบัญญัติล้างมลทินให้ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

ยิ่งไปกว่านั้น ในวันแรกของการยึดอำนาจ หลังจากคณะราษฎรได้ควบคุมเจ้านายพระราชวงศ์ในตอนย่ำรุ่ง มาไว้เป็นตัวประกัน ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมแล้ว

“เวลาบ่ายโมงเศษของวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕... พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา หัวหน้าผู้ก่อการฯ ได้เชิญสมาชิกกลุ่มหนึ่งของ ‘คณะพรรค รศ.๑๓๐’ มาพบ เป็นระยะเวลาเพียงชั่วครู่เดียว คำปฏิสันถารที่ท่านเชษฐบุรุษ มีกับ หมอเหล็ง ร.อ.ขุนทวยหาญพิทักษ์ หัวหน้าคณะผู้ได้รับเชิญ

“ถ้าไม่มีคณะคุณ ก็เห็นจะไม่มีคณะผม”

หลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) ก็กล่าวทำนองเดียวกันนั้นกับพวกเขา

“พวกผมถือว่าการปฏิวัติครั้งนี้ เป็นการกระทำต่อเนื่องกันมาจากการกระทำเมื่อ รศ. ๑๓๐”

(สุพจน์ แจงเร็ว - ศิลปวัฒนธรรม)

กำจัดมันสมองให้พ้นวงการเมือง

โดยที่สังคมไทยมีลักษณะพิเศษเฉพาะของตน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเก่ามีอิทธิพลครอบงำสังคมมาก กลุ่มต่อต้านเชื้อวชาญและมีประสบการณ์ด้านปกครองสืบทอดกันมานับร้อยปี รู้ซึ่งถึงความสำคัญในข้อนี้ และยังคงความสัมพันธ์ภายในกับกลุ่มอำนาจเก่าอย่างแน่นแฟ้น เห็นว่า ‘เด็กเมื่อวานขึ้น’ ที่

ได้อำนาจมาอย่างง่ายดายนั้น จะนำพาชาติบ้านเมืองไปได้สักกี่น้ำ

ด้วยเหตุนี้ คณะราษฎรกลุ่มอำนาจใหม่ ต้องหันมาประนีประนอมกับกลุ่มอำนาจเก่าโดยเชิญพระยามโนปกรณนิติธาดา (กรรยา เป็นนางสนองพระโอษฐ์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗) มาเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งขณะนั้นใช้คำว่า *ประธานคณะกรรมการราษฎร*

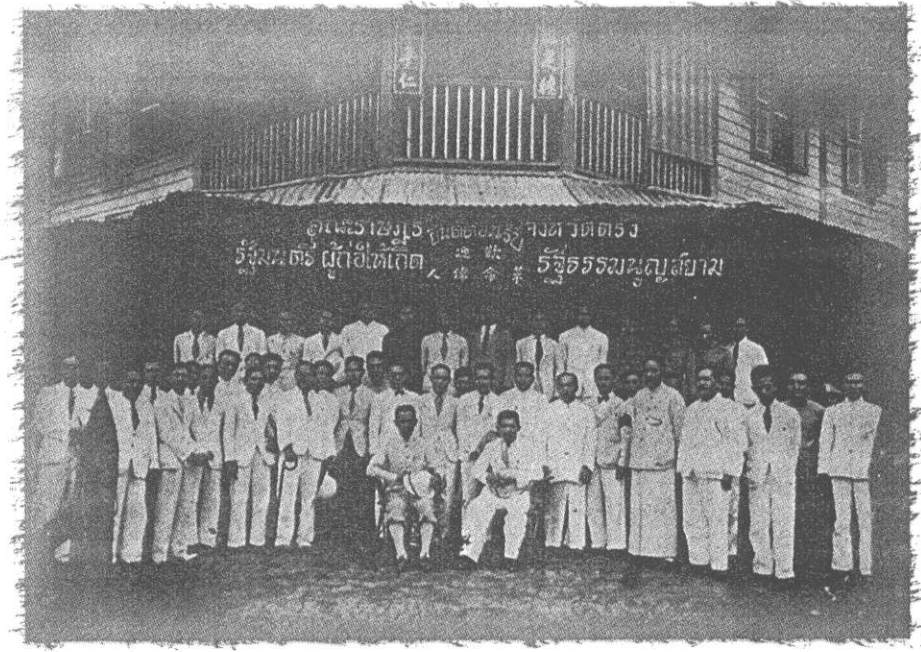
เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ กลุ่มอำนาจเก่าจึงหันมาใช้รูปแบบ *บริรัฐสภา* เป็นเครื่องมือในการต่อสู้โดยเป้าหมายแรกจะต้องทำลายและขจัด *มันสมองของคณะราษฎร คือ หลวงประดิษฐมนูธรรม* ให้พ้นไปจากวงการเมือง

จุดสำคัญอันเป็นชนวนแห่งความแตกแยกและขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ในคณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎร คือ *ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ* ซึ่งเป็นเสมือนเงื่อนตายที่มัด หลวงประดิษฐมนูธรรม ให้ตกเป็นเป้ายิงและกลุ่มอำนาจเก่าโจมตีอยู่ตลอดมา และก็เค้าโครงการเศรษฐกิจนี้เอง

“ที่โดนลูกล่อชนของนายกรัฐมนตรืพระยามโนฯ ให้ร่างโครงการเศรษฐกิจพร้อมกับชี้แนะว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าอยู่หัวทรงโปรดเศรษฐกิจแบบโซเซียลลิสต์ ‘สังคมนิยม’ เห็นว่าหลวงประดิษฐฯ จะร่างโครงการนี้สำเร็จตามพระราชประสงค์”

เมื่อหลวงประดิษฐฯ ถูกเร่งเร้าให้ร่างจนเสร็จแล้วเสนอขึ้นไป

ผลงานชิ้นนี้แทนที่จะเป็นความดีความชอบ กลับเป็นชนกบฏหลังหลวงประดิษฐมนูธรรม และประหารประชาธิปไตย!

นายปรีดีเดินทางไปตรวจราชการที่จังหวัดตรัง ภายหลังจากพ้นเอก พระยาพหลา ได้ทำการยึดอำนาจเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๖ และตัวนายปรีดีได้เดินทางกลับเข้าประเทศแล้ว

เพราะพระยามโนปกรณ์ฯวางแผนไว้ให้ หลวงประดิษฐฯร่างเศรษฐกิจแบบ สังคมนิยม!!! เมื่อร่างขึ้นมาพระยามโนปกรณ์ฯก็สร้าง พระราชวิจารณ์ให้ในหลวงรัชกาลที่ ๗ ทรง ลงพระนามระบุว่า เป็นโครงร่างเศรษฐกิจของ คอมมิวนิสต์”

(การเมืองในยุคทมิฬ-แมน เมืองเมคร์)

เมื่อ พ.อ.พระยาทรงสุรเดช ผู้นำฝ่ายทหาร ที่สำคัญของคณะราษฎรหันมาสนับสนุน ฝ่าย พระยามโนปกรณ์ฯ ทำให้ฝ่ายคัดค้านเค้าโครงการ เศรษฐกิจในคณะรัฐมนตรีเป็นฝ่ายชนะ แต่ ในสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายสนับสนุนเค้าโครงการ เศรษฐกิจกลับได้รับการสนับสนุนอย่างท่วมท้น

ชัยชนะในคณะรัฐมนตรี ทำให้กลุ่มอำนาจ เก่ารุกคืบไปอีกก้าวหนึ่ง โดยออกคำสั่งห้ามไม่ให้ข้าราชการทหารพลเรือน รวมทั้งสมาชิกสภา ประเภท ๒ เข้าเป็นสมาชิกสมาคมการเมือง ถ้า

เป็นให้ลาออกและมีการตรวจค้นอาวุธสมาชิก สภาก่อนเข้าประชุมสร้างความปั่นป่วนตึงเครียด แก่สมาชิกสภาอย่างมาก มีการอภิปรายโจมตี การกระทำของรัฐบาลอย่างเผ็ดร้อนดุเดือด

รุ่งขึ้น วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๕ รัฐบาล พระยามโนปกรณ์ฯได้ตอบโต้ด้วยการสั่งปิด สภา (ยุบสภา) พร้อมกับประกาศแต่งตั้งคณะ รัฐมนตรีชุดใหม่ โดยไม่มีชื่อ หลวงประดิษฐมนู ธรรมและผู้สนับสนุนเค้าโครงการเศรษฐกิจ รวมอยู่ด้วย

วันต่อมา ๒ เมษายน ๒๔๗๕ รัฐบาล พระยามโนปกรณ์ฯ ก็ออกพระราชบัญญัติ คอมมิวนิสต์ โดยไม่มีสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาแต่อย่างใด

ในที่สุด แผนการทำลายมันสมองของ คณะราษฎร โดยการบีบบังคับหลวง ประดิษฐมนูธรรมให้พ้นจากวงการเมืองก็ บรรลุผลสำเร็จอย่างงดงาม

ยึดอำนาจ ครั้งที่ ๒

การขับเคี่ยวบนเวทีรัฐสภา หลังอำนาจใหม่ถูกตีถอยร่นไม่เป็นธรรม จนหลวงประดิษฐมนูธรรมถูกบังคับให้เดินทางออกนอกประเทศ โดยรัฐบาลเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ปีละ ๑,๐๐๐ ปอนด์

หลวงประดิษฐมนูธรรม “ได้เดินทางโดยเรือ ออกจากท่าเรือบีไอ วันที่ ๑๒ เมษายน เวลา ๑๘.๐๐ น. จุดหมายปลายทางเพื่อพักอยู่ ณ ประเทศฝรั่งเศส มีสมาชิกสภาผู้แทน พ่อค้า ประชาชน ข้าราชการ ผู้เคารพนับถือไปส่งที่ท่าเรืออย่างล้นหลาม โดยเฉพาะนายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา นั้น ได้กอดจูบเป็นการอาลัยต่อหน้าประชาชนเป็นเวลานาน”

(รัฐสภาไทย-ประเสริฐ บัทมะสุคนธ์)

บัดนี้ คณะราษฎรได้สำนึกว่า พวกตนไม่เพียงสูญเสียมันสมอง อำนาจที่ได้มาก็มีอาจรักษาไว้ได้ ดังนั้น สี่ทหารเสือผู้นำฝ่ายทหาร พ.อ.พระยาพหลฯ พ.อ.พระยาทรงสุรเดช พ.อ.พระยาฤทธิอัคเนย์ และ พ.ท.พระประศาสน์ พิทยายุทธ พร้อมกันยื่นใบลาออกจากราชการใน วันที่ ๑๘ มิถุนายน ให้มีผลบังคับ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๖

วันเดียวกันนี้เอง พระยามโนปกรณัมก็สวนกลับด้วยการแต่งตั้ง พล.ต.พระยาพิชัยสงคราม และ พ.อ.พระยาศรีสิทธิสงคราม เป็นรัฐมนตรี และรักษาการตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกและเจ้ากรมยุทธการทหารบก

บรรยากาศทางการเมืองตึงเครียด ความขัดแย้งทะยานขึ้นถึงขีดสูงสุด วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖ พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา พ.ท.หลวงพิบูลสงคราม และ น.ท.

หลวงศุภชลาศัยก็ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองกลับคืน ให้พระยามโนปกรณัมและคณะรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง และเปิดสภาผู้แทนราษฎร

หลวงประดิษฐมนูธรรม กลับประเทศ

การยึดอำนาจครั้งที่ ๒ ได้ยุติบทบาทการต่อสู้ทางรัฐสภาของกลุ่มอำนาจเก่าลงได้ หลังจากนั้น รัฐบาลพระยาพหลฯก็ได้ติดต่อ หลวงประดิษฐมนูธรรมให้เดินทางกลับประเทศและได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีก่อนเดินทางกลับในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๖

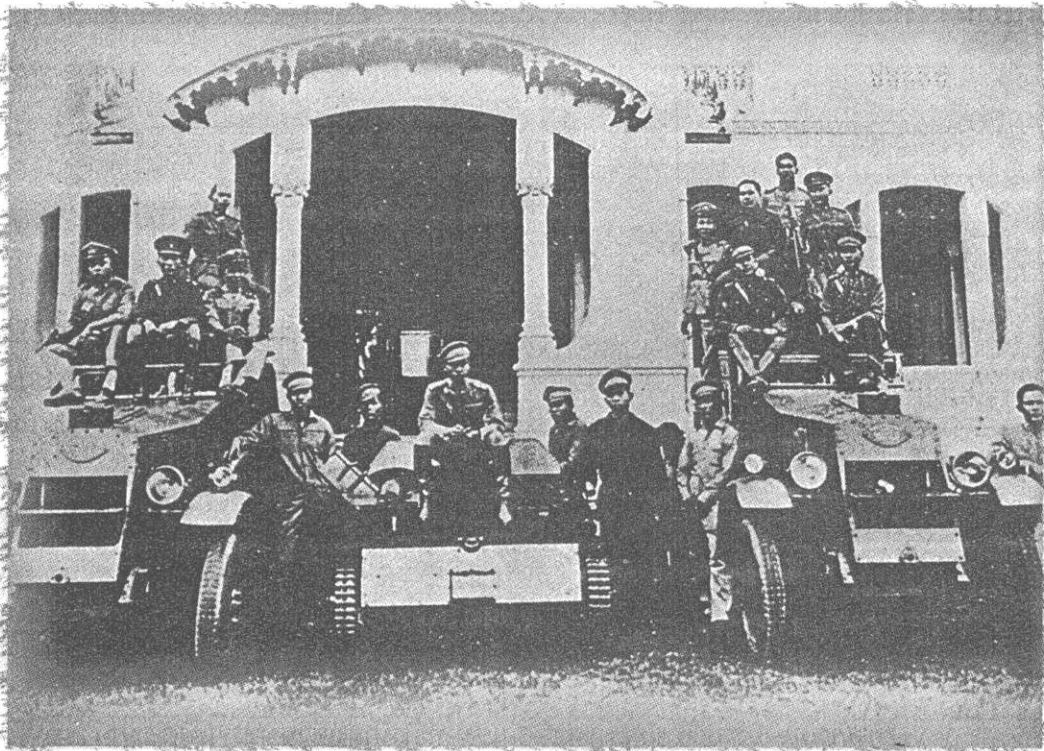
การพ่ายแพ้ทางรัฐสภาและการกลับมาของหลวงประดิษฐมนูธรรมที่เป็นเหมือนหนามตำใจ ซึ่งกลุ่มอำนาจเก่าถือว่าเป็นภัยอย่างร้ายแรง ทำให้กลุ่มอำนาจเก่าเปิดฉากการรุกครั้งใหญ่เพื่อชิงอำนาจกลับคืน

หลังเลือดรักษาอำนาจ

กลุ่มอำนาจเก่า นำโดย พล.อ.พระองค์เจ้าบรมเดช ได้รวบรวมกำลังทหารต่างจังหวัดตั้งกองบัญชาการที่จังหวัดนครราชสีมา ยกกำลังทหารพุ่งเข้ายึดตอนเมืองเป็นกองบัญชาการ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๗๖ และยื่นคำขาดให้ รัฐบาลยอมแพ้ภายในหนึ่งชั่วโมง

รัฐบาลไม่ยอมรับข้อเสนอดังกล่าว และได้ตั้ง พ.ท.หลวงพิบูลสงคราม เป็นผู้อำนวยการปราบกบฏบวรเดช การสู้รบทั้งสองฝ่ายเป็นไปอย่างดุเดือดที่ทุ่งบางเขน และทหาร รัฐบาลได้ตามตีบดขยี้ฝ่ายกบฏที่สถานีรถไฟ หินลับอำเภอบางซ่อง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งสองฝ่ายบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก แม้ทัพหน้าของกบฏตายในที่รบ

ในที่สุด รัฐบาลเป็นฝ่ายชนะ รักษาอำนาจ

คณะราษฎรฝ่ายทหารและพลเรือนหน้าวังปารุสกวัน
ในวันแห่งการอภิวัฒน์เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕

ไว้ได้ ซึ่งก็เป็นการพิสูจน์ยืนยันปรัชญาแห่งปฏิวัติที่ว่า “การยึดอำนาจนั้นง่าย แต่การรักษาอำนาจนั้นยาก”

สภาลงมติไว้วางใจ

หลวงประดิษฐมนูธรรม

หลวงประดิษฐมนูธรรมได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี ก่อนที่จะเดินทางกลับประเทศเมื่อสภาผู้แทนราษฎรเปิดประชุม ในวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๔๗๖ นายกรัฐมนตรีได้ขอให้สภาลงมติไว้วางใจแก่หลวงประดิษฐมนูธรรม ก่อนที่สภาจะลงมติเป็นเอกฉันท์ หลวงประดิษฐมนูธรรม ได้แถลงต่อที่ประชุมสภาว่า

“พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้กลับประเทศสยาม และโปรด

เกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วย และได้ถือโอกาสนี้ชี้แจงต่อไปว่า คำกล่าวหาต่างๆ ที่มีผู้กล่าวหา นั้น เป็นการกล่าวหาฝ่ายเดียว ไม่ได้เป็นไปตามที่กล่าวหาเลย” ก่อนจบคำชี้แจง หลวงประดิษฐมนูธรรมได้กล่าวคำปฏิญาณว่า “จะไม่ดำเนินวิธีการคอมมิวนิสต์เป็นอันขาด”

(รัฐสภาไทย-ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์)

ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้น ๓ คน พิจารณาว่าหลวงประดิษฐมนูธรรม ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์มีมูลเท็จจริงหรือไม่ และให้เซอร์โรเบิร์ต ฮอแลนด์ กับ มองซิเออร์ กียอง เป็นผู้ชำนาญสำหรับคณะกรรมาธิการคณะนี้จะได้ปรึกษา ในที่สุด คณะกรรมาธิการมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า

หลวงประดิษฐมนูธรรม ไม่มีมลทินเป็นคอมมิวนิสต์ดังที่ถูกกล่าวหา และในวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๗๖ สภาได้ลงมติเห็นชอบกับคณะกรรมการอธิการ

หลวงประดิษฐมนูธรรม ไม่ได้เป็นประธานสภา

ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อถึงสมัยเปิดประชุมสมัยสามัญประจำปี ประธานและรองประธานสภาต้องพ้นจากตำแหน่ง และเลือกตั้งกันใหม่ เมื่อมีการประชุมสภาครั้งแรกในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๗๗ ที่ประชุมได้ทำการเลือกประธานสภา “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร นายไต้ ปาณิกบุตร เสนอให้ หลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นประธานสภา โดยให้เหตุผลว่า เท่าที่สังเกตงานในสภานี้มา เมื่อมีปัญหาข้อโต้เถียงใดๆ ขึ้น มักจะถามหลวงประดิษฐมนูธรรม เสมอ จึงใคร่จะขอให้ท่านลองเป็นประธานสภาบ้าง บางทีจะเป็นผลดี ได้ข้อร้องที่ประชุมมิให้หลวงประดิษฐมนูธรรม ถอนตัว และขอร้องวงให้รับเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร”

หลังจากมีสมาชิกรับรองคำเสนออย่างถูกต้องแล้ว พระยาพหลฯ นายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงว่า

“การที่ข้าพเจ้ารับว่าจะเป็มนายกรัฐมนตรี ท่านสมาชิกทั้งหลาย ข้าพเจ้าเลือกผู้ที่จะช่วยเหลือ ข้าพเจ้าได้เลือกคนของข้าพเจ้าไว้เป็นที่มกกันเรียบร้อยแล้ว ท่านก็จะมายื้อแย่งข้าพเจ้าไปอีก ข้าพเจ้าเห็นว่ากิจการของทางฝ่ายบริหารเป็นการสำคัญมาก ถ้าท่านเอาลูกมือของข้าพเจ้าไปแล้ว จะให้ข้าพเจ้าอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไปอย่างไรได้

เพราะฉะนั้น เท่ากับพวกท่านอยากให้ข้าพเจ้าออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเหมือนกัน ข้าพเจ้าขอเสนอเรื่องนี้ไว้ด้วย”

หลวงประดิษฐมนูธรรม ผู้ถูกเสนอชื่อได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า

“ครั้งก่อนเมื่อยังไม่ได้เป็นรัฐมนตรี เคยมีผู้เสนอให้เป็นประธานสภา ก็ได้ถอนตัวแต่คราวนี้ที่ไม่ถอนตัว ก็เพราะขณะนี้ได้เป็นรัฐมนตรีซึ่งเงินเดือนรัฐมนตรีมากกว่าเงินเดือนประธานสภาถ้าถอนตัวก็เกรงจะมีผู้เข้าใจผิดไปว่าอยากอยู่ในตำแหน่งรัฐมนตรี”

นายไต้ ปาณิกบุตร ผู้เสนอได้ชี้แจงเพิ่มเติมอีกว่า

“ตนไม่มีเจตนาจะยื้อแย่งคน อันทำให้ท่านนายกฯเสียหาย ตำแหน่งรัฐมนตรีมหาดไทยใครๆก็เป็นได้ ควรให้เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ ประธานสภาคนเดิม เป็นรัฐมนตรีมหาดไทย ลองผลัดกันดูบ้าง บางทีงานจะดีขึ้น”

นายกรัฐมนตรีได้กล่าวว่า “ตัวรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆนั้น ท่านทราบอยู่แล้วว่า หายากคือ เมื่อครั้งล้มรัฐบาลครั้งก่อนนี้ เมื่อรัฐบาลเก่าลาออก ข้าพเจ้าวิ่งหาอยู่ ที่จริงจะต้องตั้งรัฐบาลได้ภายใน ๔๘ ชั่วโมง ตามที่ปรากฏมาในประเทศต่างๆ ๔๘ ชั่วโมงจะต้องตั้งคณะรัฐมนตรีได้ แต่ข้าพเจ้าหาเสียแทบตาย ๑๔ วัน จึงตั้งคณะรัฐมนตรีได้ แปลว่าหายากเต็มที่ ไปอ้อนวอนผู้ใดก็ไม่อยากรับ เพราะฉะนั้น จึงแลเห็นแล้วว่า รัฐมนตรีว่าการนั้นเป็นของสำคัญมาก เมื่อข้าพเจ้าได้เลือกถูกที่มกกันแล้ว คือ เข้าชุดกันดีแล้ว ก็ไม่อยากให้ใครยื้อแย่งเอาไป

“ข้าพเจ้าสังเกตดูว่าในการเล่นฟุตบอลก็ดี เขาไม่ได้เปลี่ยนตัวกัน ในเวลาเข้าทีมกันแล้ว

ไม่มีใครจะไปเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ นานา ข้าพเจ้าก็เหมือนกัน ข้าพเจ้าถือว่าข้าพเจ้าเป็นโกลี ไม่อยากจะให้ใครมาแยกคณะแยกเจ้าหน้าที่ของข้าพเจ้าไปสักคน ข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นของสำคัญของข้าพเจ้า ถ้าท่านอยากจะยุ่งแย่งเต็มที่ ข้าพเจ้าขอบอกท่านว่า ท่านไม่อยากจะให้ข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ข้าพเจ้าก็ยินดีจะลาออก แล้วก็ปล่อยให้คนอื่นทำหน้าที่ต่อไป แล้วจะได้เลือกเอาตามชอบใจ

ในที่สุด ผู้เสนอจึงได้ขอถอนคำเสนอ”

(รัฐสภาไทย-ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์)

การโต้ตอบกันระหว่างผู้เสนอกับนายกรัฐมนตรี ตลอดจนคำชี้แจงของ หลวงประดิษฐมนูธรรมเอง เห็นได้ว่าเคยมีการเสนอให้หลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นประธานสภามาแล้วครั้ง

หนึ่ง แต่ได้ขอถอนตัว ครั้งนี้ไม่ยอมถอนตัวด้วยเหตุผล ตำแหน่งรัฐมนตรีเงินเดือนสูงกว่า ประธานสภา จึงขอสละตำแหน่งรัฐมนตรีมารับตำแหน่งประธานสภา ซึ่งได้เงินเดือนน้อยกว่า แต่นายกรัฐมนตรีไม่ยอม

เรื่องเงินเดือนรัฐมนตรีนั้น สมัยสมบูรณาญาสิทธิราช เสนาบดีได้เงินเดือน ๆ ละ ๑,๒๐๐-๓,๐๐๐ บาท หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง เดือนละ ๑,๒๐๐-๑,๕๐๐ บาท ต่อมาเปลี่ยนเป็น ๑,๕๐๐ บาท เท่ากันหมด ทั้งนายกรัฐมนตรี ประธานสภาประมาณ ๘๐๐ บาท

จากการอภิปรายโต้ตอบในรายงานการประชุมสภาดังกล่าวข้างต้น เป็นคำตอบที่ชัดเจนว่า ทำไม หลวงประดิษฐมนูธรรม ไม่ได้เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร?